

LBRIS

We know
books

FRANÇOISE VERGÈS

Un feminism decolonial

Traducere din limba franceză de
Iulia Dondorici

TACT
EDITURA

Cuprins

Nota traducătoarei.....	5
Invizibile, ele „deschid orașul”.....	7
I. Definirea unei tabere: feminismul decolonial	II
II. Evoluția către un feminism civilizațional de secol XXI	53

Invizibile, ele „deschid orașul”

Să luăm femeile, restul va veni de la sine.

Franz Fanon¹

Exteriorizarea furiei, transformarea ei în acțiune în slujba viziunii și a viitorului nostru este un act clarificator care ne eliberează și ne dă forță, căci tocmai prin acest proces dureros de punere în practică ne dăm seama cu care dintre aliatele noastre avem divergențe serioase și care sunt adevăratele noastre dușmane.

Audre Lorde²

ÎN IANUARIE 2018, după patruzeci și cinci de zile de grevă, femeile rasializate care lucrează la Gara de Nord au obținut câștig de cauză împotriva angajatorului lor, compania de curățenie Onet, un subcontractant al SNCF.³ Aceste lucrătoare, care fac parte dintr-o

¹ Frantz Fanon, *L'An V de la Révolution algérienne*, I, *Œuvres*, Paris, La Découverte, 2011, p. 275.

² Audre Lorde, „De l'usage de la colère. La réponse des femmes au racisme”, iulie 2006, DégenrÉE – degenree@boum.org, descărcată pe <http://in-fokiosques.net>, pp. 5-6.

³ „Onet, numéro 1 de l'exploitation dans le nettoyage”, 4 decembrie 2017, <http://www.revolutionpermanente.fr/ONET-numero-1-de-l-exploitation-dans-le-nettoyage>; Daniela Cobet, „Grève des agents de nettoyage des gares franciliennes. Premier bilan d'une lutte exemplaire”, 16 decembrie 2017, <http://www.revolutionpermanente.fr/Greve-des-agents-de-nettoyage-des-gares-franciliennesPremier-bilan-d-une-lutteexemplaire>; Flora Carpentier, „Émotion et fierté de classe à la fête de la victoire des grévistes d'H. Reinier-Onet”, 18 decembrie 2017, <http://www.revolutionpermanente.fr/Videos-Emotion-et-fierté-de-classe-a-la-fête-de-la-victoire-des-grévistes-d-H-Reinier-Onet>; Françoise Vergès, „Grève de femmes, luttes féministes: le combat d'Onet”, 9 mars 2018, <http://www.revolutionpermanente.fr/ONET-numero-1-de-l-exploitation-dans-le-nettoyage>.

forță de muncă rasializată și, în marea ei majoritate, feminină, îndeplinind meserii de slabă calificare și, deci, foarte prost plătite, își periclitează sănătatea lucrând deseori cu jumătate de normă, în zorii zilei sau serile, când se golesc birourile, spitalele, universitățile, aeroporturile și gările sau în camere de hotel, când clientele sunt plecate. A curăți lumea – o sarcină pe care miliarde de femei și-o asumă neobosii, zi de zi. Fără munca lor, milioane de angajați și de agenți ai capitalului, ai statului, ai armatei, ai instituțiilor culturale, artistice și științifice, nu și-ar putea folosi birourile, nu ar putea mânca la cantine, nu ar putea ține ședințe sau lua decizii în spații curate, unde coșurile de hârtie, mesele, scaunele, fotoliile, podelele, toaletele, restaurantele le-au fost în prealabil curățate și puse la dispoziție. Această muncă *indispensabilă* bunei funcționări a întregii societăți trebuie să rămână *invizibilă*. Nu trebuie să fim conștienți de faptul că lumea în care ne mișcăm e curățată de femei rasializate și supraexploatare. Pe de o parte, se consideră că această muncă ține de ceea ce femeile trebuie să facă de secole (fără a se plânge) – munca feminină de îngrijire și de curățenie e o muncă gratuită. Pe de altă parte, capitalismul creează inevitabil muncă invizibilă și vieți bune de aruncat la gunoi. Industria curățeniei este o industrie periculoasă pentru sănătate, pretutindeni și pentru toate cele și toți cei care lucrează în ea. Pe aceste vieți precarizate, care vlăguiesc corpul, vieți puse în pericol, se clădește viața confortabilă a claselor mijlocii și lumea celor aflați la putere.

Victoria lucrătoarelor de la Gara de Nord este semnificativă pentru că pune în lumină existența unei industrii care îmbină rasializarea, feminizarea, exploatarea, periclitarea sănătății, invizibilitatea, slaba calificare, salariile mici, violența și hărțuirea sexuală și sexistă. Cu toate acestea, în ianuarie 2018, un alt eveniment ocupă prima pagină a mass-mediei în Franța și în alte țări, provocând dezbateri controversate, petiții și contrapetiții: scrisoarea deschisă semnată de o sută de femei, printre care Catherine Millet, Ingrid Caven și Catherine Deneuve, și care denunță „ura la adresa

bărbaților” proferată de feminism.⁴ Semnatarele condamnă campaniile #Balancetonporc și #Metoo, prin care femeile își denunță hărțuitorii sexuali, acuzându-le pe acestea că fac o „campanie de denunțuri”, de „justiție expeditivă”, în urma căreia bărbații ar fi fost „sanționați la locul de muncă, forțați să demisioneze etc., deși singurul rău pe care l-au comis a fost să atingă un genunchi, să încerce să fure un sărut, să vorbească de lucruri «intime» la o cină profesională sau să trimită mesaje cu conotații sexuale unei femei, deși atracția nu era reciprocă”. Ele vorbesc de un adevărat „val purificator”.⁵ Nu e surprinzător că această scrisoare deschisă a fost cea care a atras atât de mult atenția. Viața confortabilă a femeilor burgheze din toată lumea este posibilă pentru că milioane de femei rasializate și exploatare le asigură acest confort, confecționându-le îmbrăcămintea, făcându-le curățenie în case și în birouri, îngrijindu-le copiii, ocupându-se de nevoile sexuale ale bărbaților, fraților și partenerilor lor. Astfel, ele au tot timpul să discute dacă e corect sau nu să fie „abordate inoportun” în metrou sau să aspire la posturi de conducere în marile întreprinderi. Desigur, și bărbații profită de diviziunea Nord/Sud, iar alți bărbați sunt puși în situația de a le întreține, dar insist aici asupra rolului femeilor din Sudul global în această organizare a lumii, pentru a sublinia cu atât mai mult rolul lor revoluționar în critica capitalismului rasial și a heteropatriarhatului.

⁴ Colectiv, „Nous défendons une liberté d'importuner indispensable à la liberté sexuelle”, 9 ianuarie 2018, https://www.lemonde.fr/idees/article/2018/01/09/nous-defendons-une-liberte-d-importuner-indispensable-a-la-liberte-sexuelle_5239134_3232.html

⁵ *Ibid.*

1. Definirea unei tabere: feminismul decolonial

MERITĂ ANALIZATĂ acum turnura prin care feminismul, atât de îndelung denigrat de ideologiile de dreapta, a devenit unul din vârfulurile lor de lance. Ce e în joc în această desfășurare ideologică de forțe? Cum s-a efectuat această alunecare? Cum am trecut de la un feminism care, în lumea francofonă, era ambivalent sau indiferent la problema rasială și colonială, la un feminism alb și imperialist? Ce se ascunde în spatele femonaționalismului? Cum a devenit feminismul, printr-o convergență de-a dreptul remarcabilă, unul dintre stâlpii de susținere ai mai multor ideologii care, la prima vedere, se opun unele altora – ideologia liberală, ideologia naționalist-xenofobă și ideologia de extremă dreaptă? Cum se face că drepturile femeilor au devenit una dintre cele mai bune cărți de joc ale statului și ale imperialismului, unul dintre argumentele ultime la care recurge neoliberalismul, precum și vârful de lance al misiunii civilizatoare feministe albe și burgheze? Fără a proclama o comunitate de obiective, acest feminism și curentele naționaliste xenofobe împărtășesc anumite puncte de convergență și tocmai acestea ne interesează aici.¹

Această carte se plasează în continuitatea lucrărilor critice ale feministelor din Sudul global și ale aliatelor lor din Nord despre

¹ Rezum mai jos analiza pe care Sara Farris o face acestor puncte de convergență, pe care le-a explorat în *In the Name of Women's Rights. The Rise of Femonationalism*, Durham, Duke University Press, 2017.